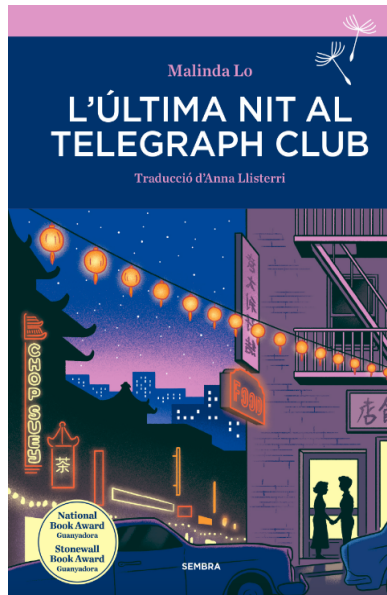

A la recerca de la llibertat més enllà del Golden Gate

Autoria: Malinda Lo
 Títol: *L'última nit al Telegraph Club*
 Traducció d'Anna Llisterra
 Editorial: Sembra Llibres, València, 2024
 416 pàgines

Publicada originalment en 2021 als Estats Units per l'editorial Dutton Books for Young Readers i traduïda per Anna Llisterra dos anys després en l'editorial valenciana Sembra Llibres, *L'última nit al Telegraf Club* de l'escriptora Malinda Lo és una novel·la de literatura juvenil que imagina com podria haver sigut la vida de Lily Hu, una jove sinoamericana *queer* de dèsset anys que somiava a construir coets en la dècada de 1950 en un dels laboratoris més prestigiosos de la Costa Oest, el Jet Propulsion Lab. Així mateix, l'obra se centra en la construcció de la identitat i el descobriment de l'orientació sexual de la jove dins d'una societat repressiva amb els col·lectius no normatius i enmig de les tensions politicosocials que van sorgir en la terra de la superpotència mundial capitalista després de la Segona Guerra Mundial.

Convé ressaltar, a més a més, que aquest relat està inspirat en dos llibres que destaquen per l'interès històric, cultural i social. El primer, *Rise of the Rocket Girls: The Women Who Propelled Us, From Missiles to the Moon to Mars* (2016) de la periodista Nathalia Holt, narra la vida de la immigrant sinoamericana Helen Ling, que es va obrir

camí per convertir-se en una enginyera destacada, precisament, al Jet Propulsion Lab durant els anys quaranta. El segon llibre, *Wide-Open Town: A History of Queer San Francisco to 1965* (2003) de la historiadora Nan Alamilla Boyd, relata la vida nocturna de Merle Woo, una dona lesbiana que va trobar un refugi d'expressió i comunitat als locals nocturns dels anys cinquanta. Així doncs, es fa palés que la protagonista Lily esdevé una combinació fascinant de Helen Ling i Merle Woo.

Això no obstant, Lily no emmotla només aquestes dues dones extraordinàries, sinó també totes aquelles dones silenciades i ignorades al llarg del temps, entre les quals s'inclouen aquelles pertanyents a minories excloses —immigrants i lesbianes—, condemnades a la marginació mitjançant lleis discriminatòries i normes socioculturals. Val a dir que l'homosexualitat, a més de fer nosa a la societat d'aquells anys, va ser considerada una malaltia psicològica als EUA fins a l'any 1987, això és, quasi els anys noranta del segle passat, així com les relacions sexuals entre persones del mateix sexe van estar prohibides a través d'una disposició legal, si fa no fa, fins als últims anys de la dècada de 1970. A mesura que aquest col·lectiu anava fent-se visible en l'esfera pública, però, la situació es va invertir fins, consegüentment, aconseguir els drets essencials inherents a la dignitat humana.

Tot seguit, Lo es manté fidel al rerefons històric en el qual els EUA protagonitzen la Guerra Freda contra la Unió Soviètica i la por a una guerra nuclear i, per extensió, al comunisme, és gairebé palpable. Per tant, aquest escenari retrata de manera intel·ligent un temps en què qualsevol desviació de la norma és motiu de sospita. En aquest sentit, en l'obra no només apareix la repressió de les persones homosexuals, sinó també la persecució dels immigrants xinesos, acusats injustament de ser simpatitzants comunistes, i amenaçats amb la deportació.

Cal esmentar, per descomptat, que en aquesta època l'homosexualitat estava vinculada amb el comunisme. Aquesta idea va ser impulsada en 1950 pel “maccarthisme”, és a dir, pels pensaments i accions del senador Joseph McCarthy. Malgrat que McCarthy va ser censurat pel Senat en 1954 i va morir en 1957, el moviment maccarthista va persistir durant tota la dècada, i una de les conseqüències va ser l'anomenada “por lila”, que va comportar l'expulsió de persones *queer* dels seus llocs de treball en l'administració enmig d'una veritable caça de bruixes paranoica

contra suposats comunistes i homosexuals. “Vivim en una època complicada. La gent té por de les coses que no entén” (2023, p. 71), diu un personatge de Lo; i potser aquestes paraules reflecteixen perfectament l’ambient de torbament de l’ànima, d’amoïnament i desconfiança que impregnava la societat. En aquesta línia, la inserció d’un personatge com Lily, una jove sinoamericana i *queer*, augmenta amb escreix la tensió de la novel·la, atés que es troba en una doble situació de vulnerabilitat. De fet, la seua història d’amor amb Kath simbolitza de debò un acte de valentia i resistència.

Un altre punt força interessant és que el relat de Lo se situa en la ciutat costera de San Francisco, un indret amb un important nucli d’immigració xinesa i coneguda en l’època, sobretot, per la “permissivitat” envers les campanyes “antivici” dirigides a erradicar les “conductes” o les “pràctiques homosexuals”. Aquesta permissivitat es traduïa veritablement en fer els ulls grossos davant l’activitat homosexual. A pesar de l’extensió del maccarthisme, el fet és que uns anys abans, durant la Segona Guerra Mundial, la ciutat va experimentar un gran canvi demogràfic a causa de l’arribada d’un gran nombre de militars, entre els quals hi havia molts gais i lesbianes, que es dirigien a la ciutat portuària a la recerca d’oci nocturn i d’un sentit de pertinença a una comunitat. Així, l’afluència d’aquests col·lectius va contribuir a la creació de clubs clandestins que els acollien de bon grat en districtes com el famós North Beach.

Pel que fa a la narrativa de Lo, el Telegraph Club, on acudeixen Lily i Kath a les nits, tot i que és un lloc fictici, està inspirat en locals reals d’aquest districte, com Finocchio’s i Mona’s, que eren coneguts per la seua clientela *queer* i els seus espectacles de transformisme. Aquests clubs oferien un espai on poder reconèixer sense prejudicis la identitat de manera relativament segura, atés que els riscos de les batudes policials i la discriminació social eren constants. De fet, d’ençà que Lily s’aventura per primera vegada al Telegraf Club “va tenir la sensació d’haver arribat amb el coet a un altre planeta, de tan allunyat de casa com semblava” (2023, p. 157). Aquestes paraules de Lily són reveladores en tant que subratllen la distància emocional, social i cultural que ella percep entre el món real i el món que descobreix al Telegraph Club. Es crea, d’aquesta forma, una escletxa en les coordenades espaciotemporals que permeten el pas a una altra dimensió en la qual Lily pot ser el que realment sent que és.

L'atenció als detalls per part de l'autora és, sense dubte, admirable, ja que vincula la història de Lily amb els grans esdeveniments de l'època, com la carrera espacial entre l'URSS i els EUA. No oblidem que els anys cinquanta són una dècada marcada per fets important en l'exploració espacial: en 1956 l'URSS posa en òrbita l'Sputnik 1, el primer satèl·lit artificial, i dos anys després, en 1958, els Estats Units llancen l'Explorer 1. Aquestes proeses tecnològiques no només s'arrelaven en l'imaginari col·lectiu de l'època, sinó que també alimenten els somnis de Lily de treballar amb coets i explorar nous horitzons, tant literalment com metafòricament. La carrera espacial, per tant, representa simbòlicament la llibertat exterior, però també l'interior pel desig de trencar barreres fora i dins de la Terra.

Finalment, la novel·la ha sigut àmpliament reconeguda per la qualitat literària i la rellevància cultural. Ha guanyat prestigiosos premis com ara el National Book Award, el Stonewall Book Award i el Michael L. Printz Honor i ha sigut inclosa entre els millors llibres juvenils en el BookPage Best Young Adult Book. Aquest reconeixement, cal tornar a dir, no és casual: l'obra de Malinda Lo destaca per la prosa evocadora que obri una finestra a un temps no tan llunyà en què dona veu als històricament silenciats, als marginats. Alguns d'ells eren exploradors que s'atreviren a creuar el Golden Gate en la recerca de la seua identitat individual, però també col·lectiva i, en definitiva, de la llibertat.

Quan la tia de la protagonista, Judy, la va portar de xicoteta a l'Acadèmia de les Ciències, situada al parc Golden Gate, aquesta, sorpresa en veure la Lluna, li va preguntar a sa tia quant de temps creia que tardarien a arribar-hi. Judy va respondre a la seua neboda que no se sabia cert, però probablement al llarg de la seua vida ho veuria. I així va ser. En 1969, Neil Alden Armstrong va posar el primer peu a la Lluna. En aquest sentit, la llibertat que buscava la comunitat *queer* encara tardaria dècades a arribar, i, a diferència de Lily amb la Lluna, molts no la veren. I en vista de certes situacions deplorables homòfobes i transfòbiques a hores d'ara, podríem dir que encara no s'ha assolit completament.

En definitiva, aquesta novel·la de memòria recull la llarga lluita d'aquest col·lectiu en una part dels EUA i remarca la importància de persistir-hi per aconseguir la justícia social. Per tant, la història de Lily és un recordatori poderós sobre la necessitat de

CAR ACT ERS

garantir els drets i la dignitat de tots els éssers humans i, per descomptat, un reflex de l'esperança per continuar avançant cap a la transformació social, amb la mateixa determinació que tingueren els col·lectius *queer* en els anys cinquanta.

Laura Masegoso Forner